

Es pot intitular aquest comentari sobre el llibre de Balmory com a *Sobre la lectura, l'exegesi, la interpretació*. Deixo a banda la revisió que Balmory fa de les teories de Freud en relació amb la religió i amb la mateixa narració bíblica i em centro en el tema de l'exegesi (*què* diu el text) per passar, més endavant, a l'hermenèutica (*què em* diu el text). Tots dos tenen a veure amb *El sacrifici prohibit*. No hi ha una única manera d'apropar-se a qualsevol text. Entendre *què* diu demana un exercici d'exegesi i d'hermenèutica al qual la diversitat de «mirades» sobre el mateix text poden ajudar; si més no, perquè la comprensió que en tenim ens limita. Es tracta de re-pensar el text des d'una mirada diferent, i la «mirada» de Balmory hi pot ajudar. Ella mateixa ho diu: «Psicoanàlisi i tradició bíblica es basen en dos relats que donen compte de l'experiència de l'inconscient i del diví.» Tenim, doncs, un triangle: exegesi-hermenèutica-Balmory.

En primer lloc, cal situar el context de l'obra: la seva autora és psicoanalista de prestigi i s'apropa al text des d'una lectura psicoanalista situant-se en un espai neutre quant a creient/no-creient. De tot això, no se n'amaga; ho diu i ho repeteix. Balmory «escolta el text» amb «desconfiança» vers les versions-interpretacions donades. Aplica un mètode de lectura en grup, cerca la imatge originària de la divinitat en el text (la psicoanàlisi cerca el significat de les ruptures que es manifesten en signes corporals/de relació/actituds...) i la seva intenció és desentranyar el subconscient de les paraules, els personatges (del diví), els fets, els esdeveniments.

Recordem que la psicoanàlisi té una finalitat terapèutica: acompanyar-*curar* (el text bíblic, també), i, no en va, Balmory sovint fa extrapolacions a situacions que ella ha viscut amb pacients (sovint, les situacions traumàtiques són causa de la neurosi); cerca el «jo» que solament es troba en relació amb el «tu»-«nosaltres».

Segons Balmory, la font de la psicoanàlisi és bíblica, seguint Lacan i no Freud, per a qui la font és grega (p. 196). «Hi ha molt a pescar en les aigües bíbliques...» (p. 199), diu l'autora a propòsit del comentari sobre la curació de Sara. I tant! I Balmory ens hi acompanya i ens suggereix un espai interpretatiu no prou treballat.

A grans trets: *què* fa, Balmory, en aquesta obra?

Llegeix alguns passatges bíblics a la recerca de *què* diuen i valent-se del contrast amb diverses traduccions, però, principalment, amb una traducció pròpia i la traducció-comentari d'autors com Chouraqui i Raixí (un dels més importants comentaristes de la *Torà* i el *Talmud*, del segle XI). Aquesta traducció pròpia (a la recerca del sentit original) la porta a adonar-se que, sovint, les traduccions obliden el sentit literal i l'actualitzen (per exemple, a Gn 12,1, *lehleha*, el «Ves-te'n» generalitzat de les traduccions, l'autora el fa «Ves per tu/cap a tu», literal). És a dir, fa una exegesi textual amb més voluntat de descoberta que de constatació. També va introduint comentaris d'apropament i de distància respecte a Freud, Lacan i,

Vegem-ne algun exemple que no exhaureix, ni de bon tros, el contingut del llibre:

La torre de Babel

La torre de Babel (p. 96-111). La narració precedent indica la diversitat de territoris, llengües, éssers, pobles..., és a dir, posa en relleu la «diversificació». No solament Déu és únic; cada ésser humà també.

La torre presenta una societat homogeneïtzada, uniforme: és un *nosaltres* que no està format per *jo* distints. Babel és una narració sobre el totalitarisme: un sol cap, una sola veu, un sol disdistingí... (una mena de diluvi: tots ofegats en una sola llengua); algú ho atura (Jahvè), amb perversitat o amb saviesa? *Babel* és la mentida d'una harmonia sense diferències. Qui la trenca (Jahvè) és qui salva de la mort del *jo*.

L'analista amb el pacient, l'escolta, interpreta i cura la memòria individual. Qui fa el mateix amb la memòria col·lectiva si no escoltem i interpretem tot allò que ens arriba?

El ganivet

Lc 12, 49-53/Mt 10,34-36: «He vingut a calar foc a la terra...; no he vingut a portar la pau sinó l'espasa... He vingut a desunir el fill i el pare...» Des de la literalitat del text, el ganivet (l'espasa) separa, divideix en dos allò que podia ser un de sol: fa que cadascú esdevingui ell mateix, no en dependència amb l'altre. Jesús fa de ganivet: qui estima més que el seu fill sigui seu que no pas

el *jo* del fill, no és digne d'Ell. És el reconeixement del *jo* de l'altre com un *jo* diferent, no barrejat ni possessiu: «t'estimo perquè ets tu».

El judici de Salomó 1Re 3,16-28. L'autèntica mare estima més el fill que el lligam amb ell. El reconeix com a altre, com a ell mateix, diferent. No seu. El ganivet de Salomó (versió LXX) està fet no per tallar sinó per decidir: la mare accepta que aquest ganivet passi entre el fill i ella; és el mateix terme emprat a Mt (*maixaira*). La mare accepta una relació triangular: mare-fill-jutge (el ganivet de Salomó). Estimar segons dos, o bé segons tres: mare veritable estima segons tres, deixa passar el ganivet que separa (jutge), no reivindica l'ésser de l'altre com a seu. Balmory ho relliga amb la paraula del Decàleg, Ex 20,12: «Honra el teu pare i la teva mare»; si s'honora (*reconeix*, en hebreu) a cadascun d'ells, no confosos (els pares), no es pertany a cap dels dos. Estimar segons tres: l'alteritat; les relacions a dos són fusionals.

Al meu entendre, *El sacrifici prohibit* és una proposta de *de-construcció* del text bíblic, és una estratègia de lectura, una qüestió sobre el text, un exercici de descoberta. Balmory, els exemples que analitza els desfà (els desmunta) i construeix una interpretació des del seu punt de vista psicoanalític contrastat amb diverses traduccions i comentaris, com s'ha dit més amunt.

Per tancar la reflexió a propòsit de la lectura d'*El sacrifici prohibit*: aquest demana una lectura tranquil·la, en un context que afavoreixi aturar-se, pen-

sar-hi, preguntar-se...; i, entenc, que no cal voler respondre. Pensar-hi. Convida a una disposició d'aprenentatge del mateix text bíblic, un exercici d'immersió hermenèutica des de la perspectiva que proposa l'autora. És una invitació a descobrir. Una invitació a una manera de llegir-entendre el text bíblic. Ajuda a entendre que tal text no és una capsula tancada, de la qual ja està

tot dit i interpretat. No. El text és obert i s'obre a la lectura d'altres mirades i altres comprensions de la vida i del món que l'enriqueixen i ens enriqueixen, que atrapen la nostra atenció i ens alerten.

Rosa M. Boixareu Vilaplana
Universitat Ramon Llull
Síndica de Greuges